

Vodopravni zakon za Koroško.

Dne 7. februarja 1912 se je obravnavala v koroškem deželnem zboru vladna predloga o vodopravnem zakonu. — Vlada je namreč predložila vsem deželnim zborom poseben načrt vodopravnega zakona. — Stari vodopravni zakon ne zadostuje več sedanjim potrebam; vodne sile dobivajo namreč vedno večjo veljavo radi naraščajoče industrije. Vladni načrt ima marsikaj dobrega; vendar pa stoji v tem načrtu nek paragraf, ki ga morajo Slovenci z vsemi silami pobijati. — Deželni zbor je pa sprejel vladni načrt v celoti, torej tudi ta paragraf; sicer ga je nekoliko omilil, a za kmečki stan, posebno pa za koroške Slovence je silno pogubonosn. — V celem deželnem zboru ni bilo razen našega poslanca Grafenauerja nobenega, ki bi se bil dvignil proti vnebovpijoči krivici tega paragrafa.

§ 53. namreč določa, da sme vlada po dogovoru z deželnim odborom, dež. kulturnim svetom in trgovsko - obrtno zbornico dovoliti razlastitev pravic za izkoriščanje motorične vodne sile (proti odškodnini), da omogoči zgradbo vodnih naprav. Razlastitev se dovoli le v slučaju, če je podjetje samo na sebi in v primeri z razlastitvijo podjetjem večjega pomena. Če izgubijo radi razlastitve prejšnje vodosilne naprave pomen, jih mora novi podjetnik odkupiti. Če pa posestnik vodne sile v najmanj šestih mesecih vloži sam projekt za napravo, ki je v gospodarskem pomenu iste vrednosti, kot nameravano podjetje, odpade razlastitvena pravica.

Nikakor se ne čudim onemu paragrafu vodopravnega zakona, ki daje deželi, občini itd., torej javnim korporacijam pravico, da razlastijo kakega posestnika, ako rabijo njegovo vodno silo! Ampak po določilu § 53 ima vsak jud - kapitalist, privatnik ali privatna družba pravico razlastiti posestnika od lasti vodne sile in od zemljišča, na katerem bo mogel zgra-

diti kapitalist svojo napravo. Država bo torej razlastila majhnega vodnega upravičenca in njegovo pravico izročila kapitalistu. V tem leži velekapitalistična tendenca naše sprejete vodopravne predloge. Hoče ostati kmet lastnik na svoji grudi, bo moral vložiti pri politični oblasti konkurenčni projekt proti projektu velekapitalista. Jasno je, da naš kmet ali obrtnik tega nikakor ne bo zmogel, ker stanejo take velike vodne zgradbe milijone kron — koncesijo bo pa dobil vedno večji projekt. Naš kmet si kvečjemu napravi kak mlin ali kako žago, ne pa velikih tovarn.

Kmet je torej izročen na milost in nemilost nemškemu židu - kapitalistu. Ta ima sedaj postavno sredstvo v rokah, po katerem lahko razlasti kmeta od vode, vodne sile, zemljišča, vodne naprave, da, celo od hiše in gospodarskih poslopij, če zahteva to njegov lastni interes v imenu narodnega gospodarstva.

Mali obrtniki, zlasti mlinarji in žagarji so v mnogih slučajih radi tega razlastilnega prava popolnoma uničeni. Treba je samo, da se zglesi kak jud s kakim večjim projektom in mali obrtnik že ni več gospodar na svojih tleh — čimprej mora pobrati svoja kopita in se podati z družino v negotovo bodočnost.

Če dobi naša od deželnozborske večine sprejeta vodopravna predloga svojo višjo potrditev, bodo nastala na vseh koncih in krajih koroške nova podjetja. Kmetom, ki itak že hudo občutijo pomanjkanje poslov, bodo odvzele nove tovarne zadnje posle. Vode bodo večinoma od tovarn onesnažene in radi tega poraba vode za živino in kuhinjo tudi onim kmetom, ki so na takšne vode navezani, nemogoča, ker bi radi rabe trpela ne samo živinoreja, ampak tudi ljudsko zdravje.

Kmet in mali obrtnik bosta pa trpela tudi pri odškodovanju škodo. Najprej bi omenil dr. Steinwenderjeve besede: »Geld verfliegt, Kraft bleibt«. Da bi se izplačal pri odškodovanju izenaček, na to sploh ni misliti, posebno zato ne, ker bo cenila, če med obema strankama ne bo prišlo do sporazu-

ma, vodno silo in vse drugo, kar spada tu sem, politična oblast, ki gre posebno našim kmetom »zmiraj na roko«.

Nas Slovence zadene ta zakon najhujše. Kajti če se gre slovenskemu kmetu kaj vzeti, je to samo na sebi — eminentno javen interes in največjega narodno-gospodarskega pomena. Posebno radi tega ne smemo pričakovati kaj dobrega, ker imajo pri odločitvi za razlastitev poleg vlade odločevati deželni odbor, dež. kulturni svet in trgovsko-obrtna zbornica. Vsi ti faktorji so svojo ljubezen do nas Slovencev že opetovano na prav temeljit način dokazali.

Kmetje! evo vam dokaz, kako skrbi za vas nemško-nacionalna večina, ki sestoji iz onih ljudi, ki lazijo ob času volitev okoli vas in prosjačijo za vaše glasove, ki vam obljubujejo nebesa na zemlji, a delajo v resnici proti vam in vašim koristim. Odprite oči in dokažite s tem, da odločno protestirate proti vodopravnemu zakonu na svojih shodih.

Ta zakon namreč še ni potrjen od cesarja. — Da bi se pustili na tak način od domače grude preganjati, to pa vendar ne gre! — Koroška dežela je pretežno poljedelska dežela, nemško-nacionalna večina v deželnem zboru pa preganja tako z lastno roko najboljše, kar ima, namreč kmeta, z doma!

Naš deželni zbor se nikakor ne sme sklicevati na kranjski deželni zbor, ki je isto predlogo sprejel. Na Kranjskem je ravno dežela sama, ki ima pravi kmečki deželni zastop, vzela zgradbo velikih vodnih zgradb v svoje roke. Ker pa ima po zakonu dežela predpravo pred zasebnikom, bo zmagala s svojimi projekti, ki jih ima pripravljene za celo deželo, na celi črti proti kapitalistom. Kapitalisti pa bodo električno silo plačevali deželi, ki bo pri tem dobro zaslužila. Koroški deželni zbor se pa ni zganil, da dobi vodne sile na Koroškem v svoje roke, zato pa bo njegova postava redila le velike milijonarje, širila soc. demokracijo ter odganjala kmete raz domačo grudo.

Podlistek.

Trikrat Bog pomaga.

Napisal Avgust Šenoa.

Poslovenil Š. K.

(Dalje.)

IV.

Minilo je lepo jesensko vreme, najlepši čas pod našim solncem. Mladi gospodje dijaki so morali zamenjati zelene trate s trdimi šolskimi klopmi, a mesto veselega ptičjega petja jih je pozdravljaj kašljiv glas profesorja grščine.

Milivoj je zelo nerad odšel v mesto. Latinsčina ga ni to pot prav nič vabila. Toda sila premaga voljo, in moral je Milivoj v mesto, kjer je sedaj stanoval pri Milanovih starših.

»Veš kaj, Milivoj,« priteče nekega dne Milan, »celo kopico novic ti imam povedati. Glej v kotu pajka, ki si dela gnezdo! Pajek je sreča, a jaz sem njen glasnik. Ali ti ni danes zazvenelo v desnem ušesu! Amicissime, carissime, vrzi za peč Ksenofonta in Salusta in pojdi z menoj! Stotnica Beličeva je prišla! Ostala bode mesec dni po svojih opravkih v Zagrebu. Prišla je tudi —«

»Kdo?« vpraša ves zardel Milivoj.

»O, ti cigan ciganski! Še vprašaš? Zlatka je prišla; alo sedaj z menoj!«

Ksenofont in Salust sta se zelo dolgočasila za pečjo, ali Milivoju je pretekel ta mesec po bliskovo. Posebno, ker je bil nespreten, ker je neizkušeni dečko dostikrat napravil kako neumnost in čestokrat prišel v zadrego. Deklice so vedno spretnejše v takih slučajih.

Stotnica Beličeva je stanovala z Zlatko za sv. Jurjem v pritlični hiši z vrtom.

V najslabšem vremenu je hitel tjakaj Milivoj; to je tudi dostikrat storil, če je tudi lilo iz škafa. Govoril je, da hodi loviti žabe in mušice. Niti ene mušice ni našel, pač pa mu je bila glava polna vsakovrstnih muh.

Siromak je hodil pod Zlatkinim oknom semtertja, kakor vojak na straži.

Milan se je temu zelo smejal — ali v hišo ni hotel Milivoj za nobeno ceno. Enkrat je zvedel, da bode šla Zlatka z materjo v cerkev. Oh, da bi ga videli! Kako nestrpno je čakal, vzdihoval, semtertja hodil.

In res, prišel je zaželjeni trenutek! Vrata se odpro, mati in Zlatka stopita ven, nasmehe se prijateljski Milivoju, a on — zbeži, šel je loviti žabe.

Zvezki, knjige so bile vedno popisane z verzji. V latinski slovnici je bilo gotovo na vsaki strani desetkrat ali še večkrat »mila«,

»vila«, »draga«, »krila«; poleg trikotnika je stalo mesto aritmetične formule:

»Le en pogled,

srce se vne . . .«

Milanu je vse to tajil, ali razposajeni Milan je znal razumeti in zbrati vsa ta pesniška corpora delicti, in odnesel jih je v Jurjevo ulico, kjer se je ta čudni komentar latinske slovnice in pesniške rešitve Pitagorejeve formule zelo dobro skladal.

Toda prišel je čas ločitve. Beličeva je imela kmalu zapustiti Zagreb. Milivoj skoro da ni zblaznel. Ni pil, ne jedel, ne spal. Prijela se ga je neka mrzlica. Gumbe si je napačno zapenjal, naloge posipal mesto s peskom s tinto, — Milivoj je izgubil glavo.

Naposled se odloči uprav junaško. Sede za mizo, izvleče rdeč papir, in napiše z drhtečo roko nekoliko vrstic soneta, ali kaj drugega, tega jaz ne vem, skrije jih v lep šopek in hitro gre k sv. Jurju.

Bilo je jutro. Zlatkino stanovanje je imelo odprta okna. Gospe Beličeve ni bilo doma. Zlatkaje je sedela pri oknu in prepevala zamišljena:

»Na levi strani kraj srca!«

Po dvorišču se je podila bela koza. Kakor maček se je splazil naš Milivoj čez plot in stopil k oknu; naenkrat obstane, potegne nekaj izpod suknje, zamahne z roko, šopek in sonet je zletel proti oknu! Ali nesreča!

Govor posl. Grafenauerja.

v državnem zboru dne 31. oktobra.

(Dalje.)

Nečedno farizejstvo nemških nacionalcev.

S kakšnim nesramnim zavijanjem delajo nemški nacionalci, dokazuje sledeči slučaj. Leta 1908. je okrajno sodišče v Celovcu čisto nepričakovano zavrnilo slovensko tožbo. Tozadevnemu rekurzu je deželno sodišče seveda ugodilo. Nato je nastal strašen polom. Občinski svet, trgovska in obrtna zbornica in celo deželni zbor so najslovesneje protestirali zoper ta slovenski napad. Nemški »Volksverein« je sklical k »Sandwirtu« demonstracijsko zborovanje, pri katerem so govorili krvave govore. H koncu so uprizorili še demonstracijski spreved k deželnemu sodišču in k stanovanju predsednika deželnega sodišča. Nato je odgovoril članek »Sodna praksa okrajnega sodišča Celovec« v uradni »Celovčanki« z dne 21. prosinca 1909. Blamaža nemških nacionalcev je bila popolna, ker članek s številkami dokazuje, da do slučaja, ki je dal povod za razburjenje, vsa leta iz jezikovnih vzrokov od okrajnega sodišča v Celovcu niti ena vloga ni bila zavrnjena. Članek konstatira, da ni bilo ne kaj novega, sprejemati slovenske tožbe, ampak novo je bilo le zavračanje slovenskih tožb. Članek dokazuje pa celo, v kakem jeziku se je reševalo. Shema je zelo značilen in zasluži, da se ga natančno prouči. Kaže namreč prav jasno, kako se je slovensko reševanje vlog izrivalo, dokler leta 1908. nobena ni več ostala. Sploh je končni odstavek tega članka mojstrsko delo koroškega pravosodja. Članek je seveda spisal predsednik deželnega sodišča Schmidt sam in je spisan v osebno upravičenje istega. Dokaže pa tudi, kako lahko bi se dalo na Koroškem narediti red, če bi se hoteli potruditi, kakor v tem slučaju okrajno sodišče v Celovcu, da bi dognali jezikovne razmere tudi pri drugih sodiščih. Ko je povodom neke pritožbe pri predsedniku deželnega sodišča Schmidtu v jeseni lani opozarjal dr. Brejc, da bi se moglo enako kakor glede celovškega okrajnega sodišča dognati jezikovne razmere od prej in sedaj tudi pri drugih sodiščih uradnim putem, je odgovoril predsednik, da bi to povzročilo vihar v deželi; s tem je dal vendar razumeti, da resnica ne sme na dan, ker bi udarila lažnivost Nemcev in dala prava Slovincem.

O sodnikih-kurzovcih.

Prej sem omenil, da našo slovensko inteligenco, ki je imamo lepo število, potiskajo iz dežele, da se nikdar več ne vrne. In kdo pride na njihovo mesto? Takoimenovani nemški »kurzovci«. Za te nemške kurzovce daje koroška dežela vsako leto znesek 200 K, da bi se naučili slovensko, in centralna vlada jim daje morda še večje podpore; njihova jezikovna kvalifikacija je pa v praksi po-

polnoma nezadostna. Tečaji (kurzi) na Dunaju so le nekak pesek v oči, da skušata ž njimi nemškonacionalna stranka in vlada dokazati, da se prizadevata, dati koroškimi Slovincem sodnike, ki so zmožni pismene slovenščine. To je pesek v oči. Takih sodnikov ni treba šele preskrbovati. Naj se kratkomalo naše sinove, našo nacionalno inteligenco nastavi na Koroškem, naj se jim pusti priti do kruha v svoji domači deželi, in zlo bo odstranjeno.

Kurzovci so ponavadi najbolj porabni organi za vodstvo in obrambo »Südmarke« in nemškega »Schulvereina«. Kaj pomenita za nas Slovence »Südmarka« in nemški »Schulverein«, mi pač ni treba poudarjati. Če bi imeli gospodje nemškonacionalne stranke kak čut za spodobno politiko, bi podpore »Südmarke« in »Schulvereina« porabili za svoje ljudstvo. Mi ne maramo teh podpor, ker vemo, da nam jih delijo le iz tega vzroka, da bi nas oropali našega narodnega obstoja. Ti nemški kurzovci niso samo narodni sovražniki Slovincem na Koroškem, ampak so sovražniki in nasprotniki slovenskega ljudstva sploh. V tem oziru se tudi štajerskim Slovincem ne godi mnogo bolje kot na Koroškem. Tudi na Štajerskem začenja riti nemškonacionalna stranka, tudi tam začenjajo slovenske sodnike nadomestovati s kurzovci. Te manipulacije vidi slovensko ljudstvo na Koroškem, vidi in pozna te sramotne manipulacije in samovoljnost pri oblastih in gleda, kako njegove sinove za vedno izganjajo iz domovine in jih izrivajo. Zato je pa ljudstvo izgubilo tudi že vse zaupanje v pravičnost vlade in ima pravosodje za nemški rabljev posel (Scharfrichtertum) v deželi. (Čujte! Čujte!)

Na jeziku mi je ostra beseda, pa jo hočem požreti. Dovoljeno pa mi naj bo, da v tej zadevi dam izraza svojim osebnim občutkom. Izraziti se hočem prav milo, obstoje v tem, da je sedanja glava pravosodja (justice) zelo podobna krasnemu vitezu v srednjem veku. Če hočete, da se izrazim bolj razumljivo, moram reči, da je sedanja glava pravosodja zelo podobna izbornemu roparskemu vitezu. (Veselost.) Pod ščitom in kopjem »junaka-zakotnega pisača« uživa seveda nemško kurzovstvo največje varstvo, da more med koroškimi Slovinci pogubno delovati. Že prej sem naglašal, ti kurzovci so predvsem zategadelj v slovenskem delu Koroške, da nadomestujejo in predstavljajo organe gotovih nacionalnih društev.

Imel sem priložnost, brati nekaj nemških listov. Iz njih je jasno, da ekselence ne drži nihče drug, kakor le nemškonacionalna stranka. Zadeve si pač ne morem drugače predstavljati: Če je kak minister izgubil v celi zbornici vse simpatije razven pri eni stranki, potem mora biti vendar na uslugo tej stranki.

V kratkem bomo videli, kako globoko in veliko je zaupanje poslancev do te srednjeveške šture. (Veselost.)

(Dalje sledi.)

»Oh, da! Nesrečna sem,« odgovori Zlatka, teroč si z roko solze. »Da bi mogla še tukaj ostati, da bi mi dali še več tako lepih pesmic.«

Bela koza ju je prestrašila; prišla je do vrat in pričela s čudnim očesom gledati oba. »Z Bogom, Zlatka! Sedaj bode nekdo prišel! Z Bogom!«

»Počakajte! Shranila bodem vaše pesmice v molitveniku, ali tudi vi morate nekaj vzeti od mene. Ali kaj? Ko nimam ničesar. Da, tukaj je! Ta-le mali prstan z zlato kačico! Vzemite ga! Dala mi ga je rajna teta. Ali ste videli njeno sliko v Brezovcu? In tudi ta prstan je naslikan. Meni ga je dala: »Varuj to, moje dete, ako ga bodeš komu dala, te bode dotični nase privezal, in ti ne bodeš mogla od njega. Jaz tega dobro ne razumevam, ali to mora biti zelo lepo!« Vam ga dam, Milivoj!« zajoče Zlatka in mu da prstan.

»Z Bogom, Zlatka!« odgovori ji v joku dijak; — še enkrat ga prime Zlatka za glavo in ga poljubi kakor v kolu, pa Milivoj se izgubi v gozd.

Cele noči ni spal, močil je s solzami posteljo.

»Mamica!« je pregovorila bojzljivo Zlatka, ko se je vrnila gospa Beličeva domov, »mamica, izgubila sem svoj zlati prstan!« In pritisne roko na srce.

(Dalje sledi.)

Šolski štrajk pred sodiščem.

Dne 20. listopada se je vršila pred deželnim sodiščem v Celovcu obravnava v zadevi šolskega štrajka v Selah, kakor smo zadnjič že poročali. Ker je obravnava značilna za naše obupne, naravnost mučeniške razmere na šolah med Slovinci na Koroškem, podamo v naslednjem natančnejšem poročilu po stenografičnem zapisniku.

Obtožena sta posestnika Šimen Pristovnik in Janez Oraže, češ da sta nagovarjala več ljudi, da naj otrok ne puste v šolo. To da sta storila, da bi izsilila premestitev nepriljubljenega učitelja Millioniga. Štrajk da je bil po načrtu organiziran, ker je krajni šolski svet v Selah grozil s štrajkom, če šolska oblast ne bo naredila reda.

Predsednik dr. Moritsch obtoženemu Pristovniku: Ste krivi? Pristovnik: Ne! Preds.: Vi ste bili 1908 predsednik krajnega šolskega sveta? Obt.: Da! Preds.: Zakaj niste poslali otrok v šolo? Obt.: Ker je učitelj otroke preveč tepel. Preds.: Zakaj niste »Anzeige naredili pri Gericht«? Obt.: Saj sem naredil. Preds.: pri sodnji? Obt.: Tam ne! Pri krajnem šolskem svetu.

Prebere se pritožba krajnega šolskega sveta zoper učitelja Millioniga, ker kljubuje in nasprotuje, posebno proti šolskim spričevalom. Okrajni šolski svet naj ne misli, da bodo Selani vse to pranašali mirno. Med ljudstvom je veliko razburjenje.

Preds.: Niste v farovžu rekli: Zdaj ni drugega »mitelna« kakor štrajk? Obt.: Seveda! Saj drugega sredstva ni bilo. Pritožili smo se pri okrajnem glavarju, pa nič ni pomagalo. Kaj naj hočemo napraviti drugega?

Preds.: Kaj ste rekli proti Juh? Obt.: Rekel sem, da bo štrajk, saj je vse ljudstvo o tem govorilo in jaz sem tudi tako mislil. Preds.: Kdo je bil zraven? Obt.: Hči. Preds.: Ali ste rekli, da ne sme pošiljati otrok v šolo? Obt.: Ne! Drž. pravdnik Hradecki: Ste rekli, da je bil otrok tepen? Obt.: Da! Drž. pravd.: Imate izpričevalo? Obt.: Da. Dr. Brejc: To je bilo pozneje, ko je Millionigov naslednik tepel. Selani so se naučili, kako morajo postopati, česar prej niso vedeli. Otrok je bil od učitelja Kogelnika tudi kaznovan. Kogelnik je bil na 10 K obsojen in prestavljen.

Predsednik vpraša obtoženca Oražeta: Ste vedeli, da so ljudje hoteli narediti štrajk? Obt.: Da. Preds.: Zakaj? Obt.: Ker se je v šoli preveč pretepalo. Preds.: Je 17. 2. bilo v šoli res samo pet otrok? Obt.: Ne vem. Preds.: Ste 19. febr. poslali v šolo otroke. Obt.: Do 18., potem ne. Pr.: Zakaj ne? Obt.: Zupanc me je baral, ali ne bo drugega učitelja; če ga ne bo, ne bo več pošiljal otrok v šolo. Jaz sem tudi rekel, da jih ne bom več pošiljal. Predsednik vpraša, kaj je govoril nasproti Urši Magák. Obt.: Povedal sem, da ne bom svojih otrok pošiljal v šolo, in ji rekel: Če hočeš ti tudi tako, kakor ti hočeš. Preds.: Je dobil vaš fant klofute? Obt.: Večkrat je dobil klofute in je prosil, naj ne gre več v šolo. Preds.: Imate spričevalo? Obt.: Ne. Šel sem k župniku, da se pritožijo.

Priča Marija Juh, učiteljica ročnih del, ki se zapriseže, kakor vse druge priče, izpove, da je pri Gregcu slišala govoriti Pristovnika; ne more se pa dobro spominjati, kaj je govoril. Rekel je pa: Zdaj boš imela počitnice. Če mi daš dve cigare, ti bom napravil dva meseca počitnice. Še več ti dam. Rekel je tudi, da bo štrajk, ker učitelj otroke preveč tepe. »Na vse strani smo se že obrnili, pa ni nič pomagalo.« Proti sestri je rekel: Tudi ti ne daj otrok v šolo. Mi vsi bomo imeli štrajk. Priča trdi, da je obtoženec še enkrat pozval na štrajk, po štrajku, kdaj, pa ne ve.

Dr. Brejc prosi, da se konstatira, da o tem priča ni vedela ničesar ne pri prvem, ne pri drugem zaslišavanju in da sta Neža in Janez Užnik bistveno drugače izpovedala. Iz teh izpoved sledi, da so bili vsaj trije pogovori. Vpraša pričo: V kateri razred pa sestra pošilja otroke? Priča: V nemški. Br.: Je v nemškem razredu tudi kdo štrajkal? Priča: Ne. Br.: Pristovnikovo prigovarjanje bi torej ne bilo imelo nobenega pomena. Preds.: Vaša sestra je pa drugače izpovedala, da je obtoženec le poročal, da bo štrajk, ni pa hujskal. Juh: Jaz sem dobro

Ni padel šopek skozi okno v Zlatkino krilo, temveč pred belo kozico, ki je pričela neusmiljeno trgati rumene cvete. Ubogi, nesrečni Milivoj! Srce ga je zapustilo; naprej se ni upal, umakniti tudi ne — in neusmiljena koza trga dar prve ljubezni. Junak zakašlja, Zlatka pomoli glavico skozi okno in Milivoj v beg!

»Mi — Mili voj!« zakliče mala, pa pogleda kozo, ki je trgala cvetlice: »Oh ti rogačka! Te lepe rožice! S skokom je bila na vrtu, pograbi rožice, pa najde rdeč papir in zakliče: »Milivoj, pridite, da se vam zahvalim; stopite no bliže, malo počakajte, da denem cvetlice v vodo.«

Nehote so ga zanesle noge za Zlatko. Mlada dene rože v vodo, pa prične brati rdeč papir. Zardela je močno. Nem je stal Milivoj na pragu, kakor obsojenec, ki čaka smrti.

»Oh, Milivoj! to je zelo lepo, zelo lepo!« zakliče Zlata in čita dalje ter vpraša nenenkrat: »Ali ste sami to sestavili — vi sami?«

»Sam.«

»In komu?«

»Ne jezite se, Zlatka! — Vam!«

Nem je stal deček, nema deklica, milo se smehljajoč in v oči se je prikazala vesela solzica.

»Oj, Milivoj! srečna sem, zelo srečna!«

»Ali greste res jutri na pot?«

slišala. Dr. Br.: To je pa čudno, ko je Pristovnik govoril vendar s sestro, ne pa z Vami.

Priča Urša Magik izpove, da je bila v kuhinji s hčerko Kristino in Uršo Kelih, ko je prišel Oraže. Oraže je rekel: Ti, jutri otrok ne pošlji v šolo, ker bomo štrajkali. Priča je rekla: Kaj pa, če bom kaznovana? Oraže je odgovoril: Ti dro veš, saj ne boš sama od sebe naredila. Preds.: Kako ste to razumeli? Priča: Da bo kdo drug plačal kazen.

Kristina Magik, 14 let stara, izpove enako kakor mati.

Prečita se izpoved U. Kelih, da je Oraže poročal, da bo štrajk. Več ne ve. Dr. Br.: Čudno, da ta priča ni slišala tega, kar sta slišali prejšnji dve.

Priča Š. Gregorič izpove, da so bili on in štirje drugi na pustno nedeljo pri župniku in so se posvetovali, kaj naj naredijo. Priča je rekel, naj se pritožijo, župnik pa, da so to že storili, pa ni ničesar pomagalo. Pristovnik je rekel, da drugega nič ne pomaga, kakor štrajk. Priča ima svoje otroke v utrakvističnem razredu in zato nima pritožbe in je vsled tega odšel.

Šolski vodja Otović se zapriseže in izpove: L. 1908. je prišel v Sele kot vodja obeh šol. Pravi, da je zoper nemški razred struja in da se število otrok na tej šoli krči. Dr. Br.: Zakaj so bili zoper učitelja Luleka? Ot.: Lulek ni pustil razobesiti slovenske zastave. Dr. Br.: Znano nam pa je, da so na drugih šolah razobešali frankfurtarice. Priča nič ne ve o tem, da bi bil učitelj pretepal otroke. Tudi se menda to ni dogajalo, ker bi si bili ljudje priskrbeli zdravniška spričevala. Preds.: Spričevala so vendar tu in Millionig sam priznava. Po vaši izpovedi je spravil župnik zadevo »v promet«. Dr. Br.: »V javnost«, ne v promet. Drž. pravdnik: Ste videli kakega otroka ranjenega? Priča: Ne! Dr. Br.: Ste bili v šoli in ste kdaj preiskali? Ot.: Sem bil, pa je bilo vse mirno. Dr. Br.: Da jih tedaj ni pretepal, je pač jasno. Ste pa to slišali od drugih ljudi? Otović na vprašanje ne odgovori, ampak začne ljudi sumničati. Dr. Br.: Naj odgovori na vprašanje in naj ne sumiči ljudi. Ot.: Slišal sem pač o krvavenju iz nosa. Dr. Br.: Nad 50 otrok je pretepel, in Vam ni nič znanega. To je pa že čudno. V krajnem šolskem svetu se je 18. novembra o tem vendar razpravljalo in vi ste bili zraven. Ot.: Župnik je o tem pravil, jaz sem pa rekel, da ne bo tako. Dr. Br.: Prosim, to je bilo 14 dni po nastopu službe učitelja Millioniga. Otović je skriv.

Priča Zupanc trdi, da mu je na potu iz cerkve Oraže rekel, naj ne pusti otrok v šolo, dokler ne pride drug učitelj. Oraže trdi, da mu je samo naznanil štrajk, ni ga pa prigovarjal. Dr. Br.: Po zapisniku je Zupanc prej izpovedal, da je že sam prej sklenil, otrok ne pustiti v šolo, še predno mu je povedal o štrajku Oraže.

Olip Primož, zaradi krivega pričevanja že predkaznovan, trdi, da mu je Pristovnik prigovarjal, naj ne pusti otrok v šolo. Priča prizna, da je bilo to že pozno ponoči in da je bil pijan.

Okrajni glavar vitez pl. Rainer izpove, da so vsi tozadevni akti pri ministrstvu in da bo izpovedal, kolikor se spominja. Dr. Brejc vpraša pričo, kaj se je od šolske oblasti storilo glede postopanja Millioniga? Priča: Sem si mislil, da bo to. (Čita:) Krajni šolski svet je 5. januarja poročal o pretepanju otrok. Šolsko vodstvo je poročalo 12. januarja, da se ni ničesar protipostavnega zgodilo. To se je vzelo na znanje. 26. januarja je prišla pritožba od občine in 25. januarja od krajnega šolskega sveta. Dne 6. svečana se je to rešilo na šolsko vodstvo z ukazom, da se naj Millionig

opraviči. 14. svečana je došlo poročilo od šolskega vodstva, da so otroci — če se dobro spominja — uporni in si učitelj ne more drugače pomagati, kakor s šolskimi kaznimi. 25. svečana sta bila župnik in župan iz Sel pri meni. Dr. Br.: Glasiti bi se moralo pač le 5. svečana. Rainer: Štrajk je nastal 1. sušca. Vsedel sem se takoj in pisal, da bom prišel 1. sušca preiskovat. Dr. Brejc: Kdaj je bilo to? R.: Od 3. sušca je zapisnik. Dr. Br.: Se ne ujema. 2. svečana je prišla pritožba od župnika, 11. sta prišla župnik in župan k okrajnemu glavarju. Nato pa se ni ničesar zgodilo, dokler se ni začel štrajk. Rainer: Žal, da nimam aktov. Na zagovornikova vprašanja prizna priča, da je bila komisija morda razpisana šele po začetku štrajka. Dr. Br.: Pritožbe na okrajni šolski svet so šle: 5. I., 25. I., 2. II., 11. II. in ustmena pritožba pred štrajkom. Zakaj okrajni šolski svet na nobeno ni odgovoril? Rainer: Šolski nadzornik dobi v takem slučaju nalog, da preišče, pa vselej nima časa. Dr. Br.: Šolsko vodstvo pa ni poročalo resnice, ker je pozneje vendar okrajni glavar sam našel. Na razna vprašanja odgovori potem priča, da okrajni šolski svet zaradi štrajka staršev ni kaznoval in jih tudi ne namerava, če ne pride ukaz od ministrstva. Millionig je bil predstavljen in je dobil ukor. Dr. Brejc: Se je zoper njega naredila ovadba po § 420. Predsednik: Borčveljsko sodišče naznanja, da ne. Dr. Br.: To sem hotel konstatirati. Dr. Br. priči: Kako ste mogli v ovadbi trditi, da je bil štrajk insceniran? Rainer: Ker je krajni šolski svet grozil, da pride zadeva »v promet«. Dr. Br.: V pismu stoji vendar »v javnost«, in to je vse kaj drugega. R.: Seveda je razložek, pa brali smo »v promet«. Dr. Brejc: To sploh ni v tem oziru slovenska frazeologija (izrek). Rainer: Vrhtega je pa že enkrat bil štrajk v Selah. Tega bi ljudem ne zameril, če se je otroke res pretepavalo. Nekaj sem res konstatiral. Ker pa so šolarji na en dan izostali, smatram, da je bil štrajk insceniran. Nadalje meni, da ljudje niso imeli vzroka za štrajk. Dr. Br.: Da je bila pravica na strani staršev, dokazuje to, ker ste učitelja predstavili. Rainer pravi, da se v juristično razpravo ne more spuščati, ker kot zaprisežen ne more govoriti, kakor bi govoril kot politični uradnik.

Dr. Br. zahteva razloge za izraze v ovadbi: »ekstremno slovenska akcija krajnega šolskega sveta« in »verwerfliche Mittel« (obsodbe vredna sredstva) proti Luleku.

Predsednik teh vprašanj ne pripusti. Dr. Br. zahteva, da se sprejme njegova zahteva v zapisnik. Preds.: Stvar ne spada k stvari. Dr. Br.: Potem pa tudi ni spadala v ovadbo!

Dr. Br. priči: Vi ste preiskali in konstatirali, da so bili od 60 do 70 navzočih otrok vsi razen 25 do 30 pretepani. Ali niste vprašali ljudi, če so bili vidni znaki poškodb? Rainer ne odgovori na stavljeno vprašanje, ampak reče: Župnik je bil zraven. Dr. Br.: Ali se je pri zaslišanju kaj trdilo o vidnih poškodbah? R.: Da. Dr. Br.: Te priče niso bile zaslišane. R.: Govorilo se je o belem »bleku«, ki pa je bil zaceljen. Dr. Br.: In da so se otroci vračali z utrganimi ušesi. R.: Ne. Dr. Br.: To je v zapisniku. Kaj je z hujškanjem otrok zoper učitelja? R.: To je poročalo šolsko vodstvo. Povedala sta mu to učitelja Millionig in Otović. Od drugod tega ni slišal. Dr. Br.: Zakaj trdi ovadba, da »pritožbe izgube na važnosti«. R.: Ker so bile že svoj čas neupravičene pritožbe zoper učitelja, ker je bil dotični učitelj sovražen; zato bo tudi v drugem slučaju enako. Dr. Br.: Če bi bil to isti slučaj, pa ni! Predsednik: Saj je že povedal. Dr. Br.: Te logike res ne razumem. Ovadba tudi trdi, da je bil v »štraj-

kovskem odboru« Maže in pozneje se o tem niti najmanj ni moglo dokazati.

Nato se prečita pismo Millioniga, ki pravi, da je sam Slovenec, pa ne klerikalec. (Zato je menda nemškonacionalnega mišljenja! Ured.) Prečita se tudi spričevalo o Oražetu, da je skrben in pošten mož, ki družino preživlja z velikim naporom, in o Pristovniku, da je skrben gospodar, zadolžen, se pa vzdržuje z marljivostjo, je vobče spoštovan mož in se prosi, naj se nanj milostno ozira.

Prebere se pritožba občine, da učitelj otroke suva, brca, lasa, da se ljudje zato pri županstvu pritožujejo. Dr. Brejc iznova stavi že prej zavržene predloge in predlaga preložitve obravnave, da dobijo od ministrstva vse akte, da se pokliče kot pričo župnika Linasija, da izpove, kako naj se čita izpodbijani izraz »v promet« ali »v javnost«, in Lukana, da se konstatira, da je bil pri zdravniku Vetterju, pa mu ni maral dati spričevala. Državni pravdnik je proti temu in sodni dvor zopet odkloni te predloge.

Državni pravdnik pravi v svojem govoru, da je štrajk po deželnem šolskem zakonu kazniv. Če starši niso bili kaznovani, še to ni dokaz, da so storili prav. Nadalje je resnica, da niti ene ovadbe po § 420. ni bilo pri sodišču v Borovljah. Iz tega se da sklepati, da Millionig otrok ni pretepal in ni bilo sile.

Zagovor dr. Brejca je bil krasen. Navajamo le najvažnejše odstavke, in misli iz njegovega govora. Iz razprave je razumljivo ogorčenje Selanov, in če se preišče natančno, kako se je v Selah razvil ves položaj, je šele mogoče soditi o krivdi ali nekrivdi. Pravosodje nima nobenega precedenčnega slučaja, čeravno so bili že na Nemškem, na Avstrijskem in Češkem šolski štrajki, leta 1908 v Ustju, Toplicah in Homutavu. Vršili so se veliki shodi, kjer se je agitiralo za šolski štrajk in se ga je aranžiralo; toda niti državno pravdnništvo niti šolska oblast nista našla povoda za sodno postopanje, temveč je bil obsojen neki govornik le po »Prügelpatentu« iz leta 1854, ker je rekel, da bo treba tako govoriti, kakor Sičinski. Zakaj je bil tisti štrajk insceniran? Zaradi pomanjkljivosti šolskih prostorov.

Ovadba je napravljena le po § 305. kaz. zak. in na drugi strani je vendar do 50 prestopkov po § 420. Čudno je torej, da je šolska oblast zahtevala samo preganjanje staršev, ne pa obenem učitelja. Vsekako je razprava šolski stvari v Selah koristila in moralna krivda ne zadene — obtožencev.

Konstatira, da je cela ovadba viteza Rainerja narejena na podlagi tega, kar sta mu povedala krivca Millionig in Otović, sam ni ničesar našel. Da sta učitelja imela namen, stvar napraviti nedolžno, je naravno. Razumljivo je, da Millionig ne bo šel pod nož šolski oblasti, pa tudi, da ga bo Otović podpiral, ker sam ni storil dolžnosti, kljub temu, da je bil opozorjen od krajnega šolskega sveta, da je preveč tepel; ne da bi smel otrok tepsti, kar so delali prej tudi nemški učitelji, ampak da naj otrok »preveč«, čez mero ne tepe. Millionig si je naravnost izmislil, da so stariši otroke nahujskali, da bi učitelj otroke tepel in bi imeli vzrok, zahtevati, da se učitelj prestavi.

Ta trditev je predrzna, pretkana, pa tudi preneumna, pa tudi brez sence dokaza. Predrzna, ker noben od učiteljev na licu mesta ni mogel dokazati, da so stariši hujskali; preneumna, ker ni bilo za to nobenega pametnega razloga, zakaj bi stariši segli po takem nenaravnem sredstvu, kakor hitro je prišel tja učitelj. V krajnem šolskem svetu je že pri prvi seji bila pritožba, da učitelj preveč tepe. Otović je bil navzoč, in prosilo se ga je, da naj posreduje. Ko bi hoteli stariši res le odstranitev učitelja, bi

Blagoslova dela

je deležen le tisti, ki gre na delo s polno močjo in zdravjem. Kdor pa trpi n. pr. na skrninastih, protinovih bolečinah ali na posledicah kakega prehlajenja itd., ponavadi ne more vse svoje moči zastaviti za delo.

Tu se izkazuje izkušeno, dobro domače zdravilo, kakor je Fellerjev fluid z zn. „Elzafluid“, mnogokrat kot zvest pomočnik, ustavi bolečine, krepi mišice in živce in bi zato moralo biti pri hiši. Znana pesnica in pi-

sateljica Pavla Marija Lacroma pl. Egger Schmitzhausen se je v pismu na lekarnarja Fellerja izrazila sledeče: „Sili me, izpovedati Vam, kako neizmerno dobro mi je del Vaš po baronici Freytagh dobljeni fluid z zn. „Elzafluid“ zoper nevralgijo v obrazu. Prejmite iz velike trume k hvaležnosti obvezanih ljudi najtoplejšo zahvalo itd. Ti-soči enakih izjav iz vseh krogov govoriyo za dobro učinkujoče, zdravilno in marsikatero bolečino pomirjujoče domače zdravilo, ki je moremo naročiti 12 malih, 6 podvojnih ali 2 specialni steklenici franko za

5 kron pri dvornem lekarnarju Fellerju v Stubici, Elzatr št. 67 (Hrvatsko).

Tudi drugi Elza-izdelek, in sicer Fellerjeve odvajalne rabarbara-kroglice z zn. „Elzakroglice“, moramo v poizkušnjo priporočati, ker odkar ga rabimo, imamo popolnoma zdrav želodec in dober tek, uravnano odvajanje in nobenih želodčnih bolečin. Tudi za ta izdelek, od katerega stane 6 škatlic franko 4 krone, da je dobiti pristnega, naj se naroči pri lekarnarju Fellerju v Stubici, Elzatr št. 67 (Hrvatsko).

bili tiho in ne bi se bili takoj po prvih pretepkih pritožili, ampak bi bili čakali, da se gradiva dovolj nabere. Državnemu pravdniku zamerim, da še povdarja, da ljudje niso napravili ovadbe po § 420. To ovadbo bi bil lahko storil državni pravdnik sam, saj je bral o prestopkih učitelja. To imajo zdaj ubogi kmetje, ki so tri ure daleč od sodišča, od dobrote, da niso tožili! To bi si bil državni pravdnik že lahko prihranil, ker dejstvo je, da ni bil sam en slučaj, ampak 40 do 50, da so bili vidni znaki.

Naj se ne reče, da ni dokazov. Saj sem stavil dokaze. Zakaj pa se je predlogom protivil? Kje je potem logika? Tu manjka doslednosti v postopanju! Če je državni pravdnik polagal važnost na dokaz, da so bili storjeni prestopki po § 420., bi bilo treba poklicati stariše in jih vprašati. Ta prestopki se ne da samo dokazati po zdravniškem spričevalu, ampak tudi po drugih, če pride n. pr. otrok iz šole z oteklimi obrazom itd.

Če se pravi, otroci so bili našuntani, bi bili morali to storiti skoro vsi stariši, ker so bili skoro vsi otroci pretepani, kar pa ni mogoče, in bi se bilo moralo potem stariše zaslišati, kar se pa ni.

Povdarjalo se je, da je bil narejen štrajk vsled agitacije. Jaz pravim: Štrajk je nastal brez vsake agitacije in le vsled »pedagoga«
Milloniga. Ta pedagog je sam agitiral, da se je ljudska duša vznemirila, čeravno je to ljudstvo izpod Košute težko. Res ti ljudje ne razumejo, zakaj bi moral učitelj pri njih uganjati nemško propagando, ko ni v občini niti enega Nemca. Toda taki učitelji, Slovenci, ki se prištevajo Nemcem, so bili že pred Millonigom, so hudo agitirali, in takih pritožb vendar ni bilo. Sedaj pa pride mladenič, ki je šele končal šolo, in začne otroke pobijati, kakor se ne sme tepsti niti živine. Razumljivo je, da se je ljudstvo razburilo. Krajni šolski svet se je pritožil pri šolskem vodstvu; toda Otovic ni ničesar storil. Ljudje so se pritožili na okrajni šolski svet. Tepenje je trajalo naprej. Odšla je pritožba 4. januarja; nobenega odgovora. Odšla je pritožba 25. januarja; nobenega odgovora. Pritožila sta se krajni šolski svet in občina. Nobenega odgovora. Župan in župnik kot načelnik krajnega šolskega sveta sta se šla osebno pritožiti. Ničesar se ni zgodilo. Vsled tega so ljudje obupali, in ker niso cele tri mesece našli druge odpomoči, so začeli štrajkati. Potem šele je dobil krajni šolski svet prvo rešitev. Iz tega pa ne sledi, da je bil štrajk napravljen. To pride samo od sebe. Ljudje se pogovarjajo pri cerkvi, na vasi in drugod, in vsi so edini, da je to preveč. Eden pravi: »Jaz ne pošljem otrok več v šolo, dokler ne bo reda«, drugi pravi isto, in tako nastane ljudski glas, javno mnenje, ki se izcimi samo od sebe. Tako je nastal štrajk, in ni treba, da bi bil kdo agitiral, česar tudi razprava ni dognala. Naravno je, da se je Pristovnik samo šalil, ko je rekel: »Če mi daš dve cigari, ti naredim počitnice za dva meseca.« Nagovarjal tudi ni učiteljice, ampak njeno sestro, ki je pa izpovedala, da ne more trditi, da bi jo bil nagovarjal. Saj Janez Uznik tudi ni imel otrok v slovenskem oddelku in bi nagovarjanje ne bilo imelo pomena. Vrhtega veže učiteljico Juh stanovska solidarnost in cellega pogovora ni slišala. Olipu ni verjeti, ker je že enkrat krivo pričal, vrhtega je bil pijan. Glede Orazeta: Povedal je sam, da je mogoče tako govoril, kakor je izpovedala Magek, toda namena, nagovarjati k štrajku, ni imel. Župan je v preiskavi izjavil, da je imel že sam namen, otroka doma obdržati in ga torej ni bilo treba nagovarjati. To ga osumi, da se more reči: Tvoji sedanji izpovedi ne morem verjeti, ker je izpoved zoper izpoved. Trditi se torej ne more o nagovarjanju k štrajku, ampak le o razgovarjanju o štrajku.

Pravna plat našega slučaja je tudi zanimiva, ker se gre za pregrešek, za kate-rega je merodajen zakon, da se namen kaznuje; torej je vprašanje, ali je dotičnik imel namen, postaviti prestopiti ali ne. Moram reči, da ga obtoženca nista imela, ampak le namen, da učitelj ne bo še naprej nadaljeval prestopka po § 420. in tako onemogočiti kaznjivo dejanje. Premisliti je treba tudi razmerje med stariši n otroki. Stariši imajo veliko odgovornost, ne samo pred Bogom in ljudmi, ampak tudi pred samim seboj.

Če pride otrok gluh iz šole, kdo bo trpel zaradi tega? Stariši!

Starišim samim je prepovedano tepsti otroke, da bi trpeli škodo na telesu. Stariši so postopali popolnoma pravilno. Le ko ni bilo nobenega odgovora, so začeli štrajkati. Ni pa nobene postave, naj mi jo pokaže kdo, da bi morali v vsakem slučaju otroke poslati v šolo, naj se zgodi ž njimi, kar hoče. Če je pa kršil svoje dolžnosti učitelj, potem se smejo stariši upreti. Za to ni treba nobene postave, ampak določa to naravni zakon. Tisti, ki so napravili šolski štrajk, so krivi šolske zamude. Nastane vprašanje, ali so te šolske zamude kaznjive ali ne. § 27. pravi, da so šolske zamude načeloma kaznjive, toda ne absolutno, ampak relativno. Vpraša se, ali so stariši zakrivali neopravičeno zamude, ali so opravičljivi ali ne. Sam okrajni glavar je rekel, da so jih pregledali. Šolska oblast smatra torej te zamude za opravičene. Če pa niso oni kaznjivi, ki so štrajkali, potem tudi tisti niso, ki so nagovarjali. Tedaj je izpodmaknjena podlaga § 305.

Sodni dvor je bil pa mnenja, da je dejanje bilo kaznjivo, ali ga je šolska oblast kot takega smatrala ali ne, in je obtoženca obsodilo, seveda samo na teden dni zapora. Prijavljena je ničnostna pritožba.

Vojna na Balkanu.

Vojna na Balkanu počiva. Bolgari in Turki že nekaj časa počivajo pri Čataldži in se pogajajo za premirje. Turčiji, ki je Bolgarijo prosila za premirje, je pa zrasel zopet nekoliko greben. Zdi se, da se zanaša na napeto razmerje med Srbijo in Avstro-Ogrsko. Morda je prinesel Hilmi paša z Dunaja za Turke ugodna poročila. Vrhtega upajo Turki med balkansko zvezo zanesti razpor in pridobiti zase Grško, kateri bi odstopila ozemlje, ki si ga je osvojila v vojni Grška. Toda Bolgari so trdni in se jim ni treba mnogo bati. Brez potrebe ne marajo prelivati krvi, ki bi tekla v potokih, če bi se vrgli na čataldške utrdbe. Da pa bi Turki združeni bolgarsko-srbski armadi podlegli, ni dvoma. Bolgari imajo, da se izognejo prevelikemu krvoprelitju, baje drug načrt. Makedonsko svojo armado, ki šteje 25 do 30.000 mož, nameravajo prepeljati iz Soluna in jo izkrcati na severni strani Kerzoneza pri Bulairu. Ta armada bi zavzela utrdbo Galipoli in od vzadaj uničila dardanelske utrdbe, da bi dobile grške bojne ladje prosto pot v Marmarsko morje in poiskale bojazljivo turško brodovje in je ukončale. Pomorska bitka male grške mornarice z večjo turško mendo ne bi bila za Grke preveč nevarna. Turki so se izkazali za slabe borilce na morju. Grška torpedovka jim je potopila brez vsake lastne škode v zalivu v Solunu kmalu po začetku vojne večjo turško ladjo, ki je bila res zastarelega sistema. Pred nekaj dnevi so pa napadle štiri bolgarske torpedovke najmodernejšo turško bojno ladjo »Hamidie«, ki jo je Turčija pred par leti kupila od Nemčije. »Hamidie« je bila v spodnjem delu pod vodo tako poškodovana, da so jo — po turških vesteh — komaj rešili. Za boj je seveda sedaj nesposobna. Turki so že poverili Šefket - Torgut paši nalogo, da s 40.000 vojaki onemogoči bolgarsko-grško izkrcanje.

Napetost med Avstrijo in Srbijo omiljena.

Nemški listi so poročali, da je bil avstrijski konzul Prochaska v Prizrenu umorjen. To so na različne načine dokazovali in uporabljali to za hujskanje na vojno s Srbijo. Sedaj pa je došla vest, da so poročila nemških listov naravnost — izmišljena. Vlada je poslala v Srbijo konzula Edla, da zadevo preišče. Konzul je v Skoplju govoril s Prochasko, ki je ravnokar došel tja iz Prizrena. Tudi zaradi pristanišča v Albaniji ob Adriji, ki ga zahteva Srbija, se Avstro-Ogrska in Srbija zbližujeta. Najbrž se bo zadeva poravnala, kakor je želeli, mirnim potom. Srbija bo dobila, kakor se poroča iz Beograda, prost dohod do morja in pristanišče ter se bo obvezala, da tega ozemlja ne bo utrdila. Ugodila pa bo zato želji Avstrije, da pripozna samostojnost Albanije. Seveda so za enkrat to šele upi, pa verjetni upi.

Velika pobitost med vojnimi hujskači.

Dunaj, 26. novembra. (Oficielno.) Konzul Edl je iz Skoplja nujno brzojavil zuna-

njemu uradu, da je konzul Prochaska iz Prizrena došel živ in zdrav v Skoplje, vsled česar njemu ni bilo treba odpotovati v Prizren. Ta vesela vest je tiste kroge, ki hujskajo k vojski s Srbijo, strašno potrla. Upali so, da bo po odpovedi Nemčije, ki noče vojske in je oficijelno izjavila, da se mora vprašanje jadranskih pristanišč rešiti po končani vojski sporazumno med vsemi velesilami, vsaj konflikt zaradi eventualnega umora Prochaska rodil zanje sadove, a zdaj je i ta nada se izjalovila. Še danes zjutraj je »Neues Wiener Journal« poročal na prvi strani, da zagotovo ve, da je bil Prochaska umorjen. Zdaj pa je glavna pozornost obrnjena na to, kdo je inspirator teh senzacijnih govoric, ki so povzročile toliko razburjenja in velikanskih stroškov. Posebno pa so blamirani nemški nacionalci in žal z njimi krščansko-socialno časopisje.

Nemčija nas zapušča. — Nemčija noče konflikta z Rusijo. — Balkan ni vreden kosti pruskega grenadirja. — Glasilo nemške vlade hoče, da se avstrijski spor reši šele po vojski.

Dunaj, 26. novembra. (Od posebne strani.) Tukajšnje merodajne kroge je stališče Nemčije, katero je prestolonasledniku Francu Ferdinandu pojasnil nemški cesar, oziroma Bethmann-Hollweg in Kiderlen-Wächter, zelo presenetilo, dasi tega ne dajo še čutiti. Že dejstvo, da se je sklenilo, da se o sestanku ne izda komunike, je vzbudilo pozornost. Danes pa izvem, da je Nemčija decidirano izjavila, da glede jadranskega in albanskega vprašanja ne more še zavzeti preciznega stališča, dokler se glede tega ne poizkusi doseči sporazum med velevlastmi, oziroma dokler se ne izve, kaj misli glede tega Rusija. Šele potem bo mogoče storiti nadaljne korake. Nemčija je opozorila prestolonaslednika na to, da je nemško-rusko razmerje od Potsdama sem jako prisrčno in da bi utegnil konflikt ogroziti jako važne interese Nemčije. Z ozirom na to, da je ruska vlada izjavila, da se more avstrijsko-srbski konflikt šele po končani vojski sporazumno med vsemi velevlasti rešiti. Nemčija resno premišlja, ne bi li ta rešitev bila res najprimernejša. Nemška vlada je o tem svojem stališču vplivnejše liste, oziroma politike, že preje v glavnem informirala, tako da razun vsenemških listov vsi drugi povdarjajo potrebo mirnega sporazuma.

Magdeburg, 26. novembra. »Magdeburger Ztg.« piše: Ne moremo kaj, da ne bi opomnili, da imamo v Nemčiji vtis kakor da avstrijska politika preveč računa na Nemčijo. Dobro je, če se spomnimo Bismarckovega reka, da Balkan ni vreden kosti enega samega pomoranskega grenadirja.

Köln, 26. novembra. »Kölnische Ztg.« citira razne izreke Bismarcka, s katerimi dokazuje, da sme Nemčija riskirati vojsko le tedaj, ako bi res nemški interesi bili ogroženi. Vsenemci, ki napadajo Kiderlen-Wächterja, kateri ne želi spora z Rusijo, nimajo prav in se zlasti ne morejo sklicevati na Bismarcka.

Kaj je z Italijo?

Pariz, 26. novembra. Nek bivši diplomat izvaja v »Figaru«, da je laška diplomacija v velikih škripih. Na eni strani bi Italiji ne bilo ljubo, ako bi Srbija postala tudi jadranska oblast, na drugi se Italija Avstrije, katera bi bila od Jadrana in Balkana eliminirana, tudi nekoliko boji. Bivši diplomat sodi, da bo Italija Avstrijo diplomatsko kolikortoliko podpirala, če pa pride do resnega, jo bo zapustila. Avstrija da skuša svoj vpliv na Balkanu ohraniti s silo, Italija pa ima simpatije balkanskih narodov za sabo. Javno mnenje v Italiji da perhorecira skupno vojaško akcijo z Avstrijo.

Mirovna pogajanja zadevajo na težave?

Carigrad, 26. novembra. Tu se govori, da so mirovna pogajanja zopet zadela na težave, ker Bulgarija zahteva odstopitev Odrina, v kar pa Turčija ne more privoliti.

Bulgari se pripravljajo za vsak slučaj.

Pariz, 26. novembra. »Tempsu« poročajo iz Sofije: Bulgarija je pripravila 50.000 popolnoma svežih čet, da odrinejo, če treba, proti Čataldži.

Dementirane nemške izmišljotine.

Peterburg, 26. novembra. Vesti, da Kijajska in Japonska proti Rusiji mobilizirata, so naravnost izmišljene.

Zavzetje Leša.

Iz Leša prihaja o zavzetju mesta sledeča brzojavka: Pri zavzetju mesta od strani Srbov in Črnogorcev so ujeli Srbi 900 Turkov, med njimi 36 častnikov, Črnogorci pa so ujeli 400 albanskih muzlimanov. Razen tega so vzeli Turkom mnogo orožja, municije in živil. Zmagovalci so zvečer v triumfu zasedli mesto. Ob Drinu so imeli Srbi hude boje s Turki. Artiljerijski in infanterijski ogenj je bil na obeh straneh skrajno ljut. Najprej so se bojevali samo Črnogorci proti Turkom, šele pozneje so posegli vmes močni srbski kavalerijski oddelki. Turki, ki so se bili skrili za okope, so se morali končno umakniti ter so jih Črnogorci s svojim artiljerijskim ognjem decimirali. Naenkrat se je pokazala na utrdbah bela zastava. Srbi so poslali en oddelek naprej, da se pogaja zaradi predaje, ko pa se je ta oddelek približal Turkom, so ti začeli strahovito streljati. Srbi so nato naskočili utrdbo in jo v kratkem zavzeli. Brez pardona so pobijali verolomne Turke in Albance.

Iskrena prošnja.

Nenavadno zgodaj je letos zima nastopila. Naši našo „Narodno šolo“ obiskujoči otroci, ki potrebujejo za zimski čas obuvale in tople obleke, pa so po večini otroci ubogih staršev. V korist našim ubogim otrokom nameravamo tudi letos napraviti, in sicer na kvatno sredo, dne 18. decembra t. l., v naši šoli običajno božično slavnost. Obračamo se tedaj tudi letos zaupljivo do preblagih src slovenskih rodoljubov in rodoljubkinj milo proseči, da bi nam prihiteli v ta namen na pomoč z darovi v blagu, posebno pa v denarju. Ker pa je do naše slavnosti le kratek čas in ker imajo naše čč. šolske sestre s prireditvijo darov za otroke zelo veliko posla, tedaj se usojamo dostaviti še ponižno prošnjo, da bi se nam blagovolili blagohotni darovi prav kmalu poslati. Za vsoto dobrotljivost se že v naprej zahvaljujemo in kličemo: Bog plačaj!

V Št. Rupertu pri Velikovu, dne 19. listopada 1912.

Vodstvo „Narodne šole“.

Dnevne novice in dopisi.

Miklavžev večer v Celovcu bomo obhajali v nedeljo, dne 8. decembra, ob 8. uri zvečer. Obeta biti zelo vesel in zanimiv. Posetiti ga nameravajo tudi »Rokovnjači.«

Političen shod

se vrši

v nedeljo, 1. decembra ob 10. uri dopoldne na Želinjah v župnišču.

Dnevnik »Slovenec« se prodaja v Celovcu v trgovini papirja v hotelu Trabesinger.

Sprejemi pri deželnem predsedniku. Njega ekselenci gosp. baronu Fries-Skene, deželnemu predsedniku, je v torek, dne 26. t. m., vrnil obisk prevzvišeni knez in škof dr. Baltazar Kaltner. Istega dne se je gosposodu deželnemu predsedniku poklonil odbor »Družbe sv. Mohorja« in mu podaril letošnje knjige. Ekselencia se je o knjigah izrazil zelo laskavo. Predstavili so se mu tudi stolni kapitelj, bogoslovni profesorji in mestni župniki. Gospod deželni predsednik je vsakega ljubeznivo nagovoril.

Baron Hein se je za vedno poslovil od Koroške v sredo opoldne in se je odpeljal na Dunaj. Na kolodvoru so se poslovili od njega njegov naslednik v vladni hiši in višji uradniki c. kr. deželne vlade. Od Heinovih nemškonacionalnih ljubljencev ni bilo nobenega.

Aleksander Lučovnik †. Nagle smrti je umrl dne 25. listopada v Celovcu bivši dirigent celovške stolne cerkve in učitelj glasbe na celovškem učiteljski, Aleksander Lučovnik, star 72 let. Prejšnji dan je bil še pri zakramentih. Rajni je bil nadarjen muzik in praktičen katoličan. Svoj čas je bil učitelj na ljudski šoli; ker so ga preganjali zaradi njegovega neupogljivega katoliškega prepričanja, je zapustil učiteljsko službo in se odrekel vsaki penziji. N. p. v m.!

Breztaktnost. Pri pogrebu učitelja glasbe, Al. Lučovnika, se je pogrebno občinstvo splošno zgražalo, da so učiteljski tretjega in četrtega letnika položili na krsto rajnega venec s frankfurtskim trakom. Čudimo se, da gospod ravnatelj na učiteljski šoli tega ni zabranil.

Za nemške šole med Slovenci. Za novo ljudsko šolo pretrazrednico v Grebinju sta

darovala »Südmarka« in »Schulverein« vsak po 10.000 K. Za novo enorazrednico v Št. Lovrencu nad Spod. Dravbergom je dal »Schulverein« 16.000 K. Da ne iz ljubezni do Slovencev, ampak le za ponemčevanje, je jasno vsakemu. Žalostno za Slovence, da prodajajo narodnost svojih otrok, sramotno pa za Nemce, da jo kupujejo!

Nemškonacionalni patriotizem. Na Dunaju so priredili nemškonacionalni burši »patriotično manifestacijo«. Najprej so peli »Die Wacht am Rhein«, potem so pa še — dostavili cesarsko pesem. Zares občudovanja vredna patriotična manifestacija!

Dvojna mera. Svoj čas je naša vlada podpirala albanske učiteljske, ki jih je poklicala na celovško učiteljsko. Oskrbela jim je stanovanje, hrano, dajala jim je denar celo za osebno zabavo in štipendije za potovanje v počitnicah. Dobro delo! Toda, o ironija! Na istem učiteljski niso sprejemali domačih slovenskih fantov, ki so bili prisiljeni trumoma hoditi in še hodijo študirati na učiteljske v Maribor. Oj, da bi bili koroški slovenski državljani tuji Albanci!

Porotno zasedanje pri deželnem sodišču v Celovcu se začne v ponedeljek, dne 9. decembra.

Zadnje številko našega lista je državni pravdnik zaplenil, toda tako pozno, ko je bil list že pripravljen za odpošiljatev, da ni bilo več mogoče pravočasno ponatisniti lista in se je vsled tega zakasnil. Milo povedano, je to kaj čudno postopanje državnega pravdnštva.

Zimski šport na Gorenjskem. Ravnateljstvo c. kr. državne železnice v Trstu, ki nadvse hvalevredno pospešuje akcijo zimskega športa v Bohinju in na Bledu, je tudi za letošnjo sezono odredilo, da ostanejo vse odredbe glede znižanih vozniških listov iz Ljubljane in Kranja na Bled, Bohinj in Kranjskoro v popolni veljavi kakor tudi glede posebnih športnih vlakov ob nedeljah in praznikih iz Trsta in Gorice in slednjč glede vremenskih poročil. Kakor prejšnja leta, tako bode tudi v letošnji sezoni izdajala Deželna Zveza za tujski promet na Kranjskem v Ljubljani (Tourist-Office Miklošičeva cesta 6), znižane športne vozne listke na športna in planinska društva ter imajo pravico do teh listov Ljubljanski športni klub, Slovenski football-klub Ilirija, Slovensko planinsko društvo in njena podružnica v Kranju, Ljubljanski bicikel-klub ter nemško planinsko društvo. Vsak član teh društev pa se bode moral legitimirati s posebno izkaznico, katera more imeti tudi sliko člana in podpis društva. Tudi te izkaznice bode oddajala Deželna Zveza društvom in klubom. Za mesto Kranj bode skrbela podružnica Slovenskega planinskega društva, da dobe njeni člani-športniki vozne listke in izkaznice od Deželne Zveze. Znižani zimsko-športni listki imajo petdnevno veljavnost, a se mora nastopiti vožnja le ob sobotah, ob nedeljah in praznikih. Vozne cene so sledeče: Ljubljana—Bohinjska Bistrica, tja in nazaj, II. razred, 7 K 70 vin., Ljubljana—Bohinjska Bistrica, tja in nazaj, III. razred, 4 K 90 vin., Ljubljana—Bled, tja in nazaj, II. razred, 6 K 20 vin., Ljubljana—Bled, tja in nazaj, III. razred, 3 K 90 vin., Ljubljana—Kranjska gora, tja in nazaj, II. razred, 6 K 90 vin., Ljubljana—Kranjska gora, tja in nazaj, III. razred, 4 K 40 vin., Kranj—Bohinjska Bistrica, tja in nazaj, II. razred, 5 K 40 vin., Kranj—Bohinjska Bistrica, tja in nazaj, III. razred, 3 K 40 vin. Postajenačelnštvo v Bohinjski Bistrici in na Bledu bode telegrafično naznanjevalo vsako sredo ali četrtek, vsako soboto zjutraj, pri vremenski premeni tudi v soboto popoldne, vremensko poročilo ljubljanski postaji južne in državne železnice in bode to vremensko poročilo tudi razobešeno pri blagajnah dotičnih kolodvorov. Deželna Zveza za tujski promet bode skrbela, da se objavijo vremenska poročila tudi v domačih listih. V Bohinju so za smučarje markirali novo interesantno turo Bohinjska Bistrica—Sencžeta—Srednja vas—Uskovnica—Konjšica 1438 m in to je že četrta markirana tura za smučarje. Deželna Zveza za tujski promet je izdala za to sezono posebne skikarte, katera ima vse štiri ture zaznamovane in bode za smučarje v svrhu orientacije dobro došla. Tudi sankališče Belvedere bode ob nedeljah in praznikih prirejeno, tako da bode letošnja zimsko-športna sezona,

kakor kaže tudi vreme, gotovo živahna in za zimske športnike in izletnike ugodna.

Sv. Gora pri Gorici. Marijina podoba v velikem oltarju je sedaj prenovljena. Podoba je namreč napravljena na les. Barve so pa radi starosti že odstopale, zato se je poklicalo nekega dunajskega umetnika, da je podobo popravil. Sedaj se Marijina podoba prav razločno vidi na oltarju, medtem ko se je prej videlo sicer, da je nekaj naslikanega, a se ni vedelo kaj! — Dne 19. t. m. so nas obiskali, letos že tretjič, Nj. ekselencia Sedej, knez in nadškof goriški s prevz. škofom dr. Karlinom iz Trsta, dne 21. t. m. pa nas je presenetil s svojim obiskom vaš prevzv. g. knez in škof dr. B. Kaltner z mil. g. korarjem in kancelarjem Vidovicem iz Celovca. Visoka gosta sta došla šele okrog 5. ure popoldne in sta se vrnila ob 6. uri zopet nazaj v Gorico. Pozna se vašemu prevzv. g. knezoškofu, da je vaju hribov, ker je prav z mladeniškim korakom prišel na Sv. Goro. — Sploh smo pretekli teden imeli veliko gostov, ki so počastili našega, tudi na Koroškem precej znanega misijonarja p. Klemenca, ki je obhajal pretekli teden svoj god. — Tu je sedaj krasno vreme. Pričele so nam že vijolice cvesti; pri vas jih bode pa videli šele majnika.

Žvabek. Pridni smo bili letos glede zakonov. Že dolgo let se jih ni toliko odločilo za zakonski jarem, kakor letos. Tri poroke en dan so pri nas nekaj izvanrednega. Minoli teden pa je pripeljal Jožef Hojnik mlado nevesto iz zelenega Štajerja. Karol Krištof, po dom. Stogart, pa je bil poročen v Pliberku z Prenarjevo Marico iz Blate. Lepa je bila ta poroka posebno radi tega, ker sta pristopila ženin in nevesta med poročno sveto mašo k sv. obhajilu. Dal Bog, da bi se ta lepa šega med nami zmiraj bolj udomačila. Novoporočenim obilo sreče!

Velikovški okraj. (S n e g) nam je letos zares prehitro zapadel. Upali smo še sicer zmirom, da bo zmanjkalo neljubega strica. Pa se mu menda dopade pri nas, čisto se je udomačil in ne gre več od nas. Ne dejali bi kaj, saj je vreme sicer pravo in zdravo, precej mrzlo. Le to je hudo, ko je še skoro vsakemu kmetu ostalo kakih par vozov repe pod snegom, pri nekaterih še tudi krompirja. Ker je repa letos vsled deževnega, mrzlega vremena le slabo rastla, so jo pustili, da bi se še malo porastla in so jo samo sproti pipali marsikje. In tako jo je precej pod snegom. Je veliko pomankanje svinjske krme, tako da že sedaj po več hišah morajo klati. Da bi bilo prihodnje leto boljše za našega kmeta! Letos je malo pridelal.

Marija na Zili. (O g e n j.) V noči od nedelje do ponedeljka (24. do 25. novembra) smo imeli zopet ogenj, da ne bi pozabili nanj, ker ga že dolgo ni bilo. Ob 3. uri zjutraj je gorelo gospodarsko poslopje gostilničarja Moserja tik cerkve, ki je pogorelo tudi v noči od nedelje do ponedeljka, 29. do 30. avgusta 1909. Župniško gospodarsko poslopje, ki stoji le tri korake proč in je tedaj obenem pogorelo, so sedaj rešili sneg in dobri ljudje. Jezili smo se na sneg, da je tako zgodaj padel, a zdaj moramo reči: Ti-sočkrat bodi Bog zahvaljen! Sreča je, da smo po zadnjem požaru vso stran župniškega poslopja proti sosedu zidali. Les bi se seve vnel, predno bi bilo kaj vode. Istotako je sreča, da je zvonik krit zdaj s skriljem (s kamenom). Zdi se, da bodo sčasoma požari pri nas tako v navadi, kakor bi si prižigali pipe. A posebno prijetno to ni!

Marija na Zili. (P r o š n j a.) Ali bi bil pri kaki cerkvi kak star steklen luster, ki ni več v rabi? Tukaj bi potrebovali nekaj steklenih biserov. Seve, bi dali zanje primerno odškodnino. Če jih kje imajo, prosimo!

Črna. (P o g r e b.) V nedeljo, dne 24. listopada so nesli rajnega Matevža k zadnjemu počitku. Pogreb je bil veličasten. Udeležili so se ga požarni brambovci in veliko občinstva. Zapustil je ženo in troje nedoraslih otrok. Bil je mirnega značaja in povsod priljubljen. On je dal črnski vasi lepo električno razsvetlavo.

Črna. V kotlu, v katerem se bode sedaj pozimi kuhala juha za otroke, se je skozi celo poletje pralo umazano perilo nadučiteljevih. Sedaj je pa čutil nadučitelj potrebo, to svoje umazano perilo prati pred vsemi šolarji, pa na način, ki je naravnost surov in za vzgojatelja čisto nerazumljiv. Hodil je od razreda do razreda in pravil otrokom,

da naj se nič ne strašijo zaraditega jesti juhe, ker je »Šmir« priobčil ono notico o porabi kotla in da je tisti, ki jo je pisal, »en šmirfink«. Vabil je otroke, da pogledajo kotel, bodo videli, da je čist; skozi celo leto so pa videli, ko se je umazano perilo v njem pralo. Po tej modrosti si tudi lahko privoščijo nekoliko vina iz »kahle«, ker je čedno umita, ali pa iz skled, iz katere mačke in psi navadno jejo, saj se tudi taka da dobro umiti. Vprašanje je le, s kakim apetitom bodo to uživali. — En »trošt« še imajo črnski otroci: obljubil jim je, da se bode zopet prihodnje poletje pralo v istem kotlu umazano perilo nadučiteljevih — seveda tega ni pristavil: če bodo ljudje trepi, da si pustijo tako svinjarijo dopasti.

Žvabek. Smrt hudo razsaja med nami; minoli teden je pobrala 76letnega Žikovega očeta, ki so dolgo let trpeli na vodenici. Sledil jim je Ravnikov Matevž, 63 let star, ki je mnogo let preživel na Dunaju. — Vzela nam je pa tudi pridno Luknarjevo Micko, komaj devet let staro. Priljubila se nam je posebno s tem, da je rada molila in, odkar je bila pri prvem sv. obhajilu, z nekim posebnim veseljem pristopala pogostokrat k angeljski mizi. Ginljivo je bilo videti, kako so šolarice glasno jokajoč metale v prezgodnji grob cvetlice, ljubljene Micki v zadnji pozdrav. Dekleta-pekve so ji zapele na grobu lepo tolažljivo pesem v slovo. Bog tolaži hudo obiskano Luknarjevo mater vdovo!

Borovlje. (Nesreča.) Kakim nevarnostim so izpostavljeni delavci v tukajšnji tovarni, kaže nesreča, ki se je dogodila pred kratkim. Neki delavec nese na ramah debelo, nezvito žico, kar zagradi od zadaj stroj žico in potegne delavca s tako silo, da je prišel med valjarje in ga je trikrat zagnalo okoli, predno so mogli stroj ustaviti. Z jako težkimi poškodbami na glavi leži sedaj hudo bolan, ko se je šele pred nedavnim poročil.

Borovlje. (Skrb za pota.) Okoli nove meščanske šole so napeljane lepe ceste, kljub temu, da bi jih še lahko pogrešali, a za druga pota, ki se noč in dan rabijo, se ne zmenijo občinski očetje. Taka zanemarjena pot je pot za rovom na Koblu. Pred nekaj leti je bila še dobro zavarovana, tako da bi tam župan in Hess ne mogla skakati čez rov, če bi še tako bila na volji. A že par let sem ni več zavarovana, in ko sem zadnjič spet enkrat zašel na ono pot, sem zapazil, kako je voda že naredila velike jame v pot, tako da bi težko prevzel jamstvo, da bi Markej (župan) proti jutru srečno prišel domu, ako bi šel po omenjeni poti, ki jo v veliki meri rabijo tudi njegovi delavci. Tu je treba popravljati!

Goriče pri Borovljah. (Valpetov bič.) Slučajno sem zvedel za nekaj, kar me je takoj spomnilo na čase, ko so grofovi gozdarji s kmeti delali, kar so hoteli. Tukajšnji gozdar Rainer še menda res živi v tistem času, da kmete kaznuje brez vsakega vzroka samo zato, ker se upajo poslužiti priznanih pravic, v grofovih gozdovih dobiti stle, in sicer celo manj, kakor je smejo, a tega prej niso gozdarju naznanili. Nikoli še kmetom ni bilo treba naznanjati, a zdaj pa naenkrat kar kaznuje. Ali za grofove gozdarje ne velja postava, da se kmetom ne smeje kršiti servitute in način njihove uporabe, in če se že kaj novega vpelje, da se mora zadostno in pravilno kmetom naznaniti?

Koprivna. Prejšnji mesec sta prišla enkrat tukajšnja šola nadzirati nadučitelj iz Črne in načelnik črnskega krajnega šolskega sveta. Hitro sta se poslovila pri č. gosp. župniku ter rekla, da gresta proti Lipoldu, ker je tam lepša pot. Pri Lipoldu sta gospodarja nagovarjala, da bi prepustil pod streho sobo za koprivsko šolo in je kazal tudi neko pismo iz Velikovca. »Ali bodo hoteli č. g. župnik tukaj dol hoditi v šolo?« — »Bodo že šli,« reče nadučitelj. — »Moram še prej druge povprašati, kaj poreko,« pravi Lipold. — »Ja saj res, gospodu župniku sem še tudi pozabil povedati.« — Zraven si je pa mislil, da smo Koprivci toliko neumni, da bi ne vedeli, kam pes taco moli.

Šmarjeta pri Velikovcu. (Nova železnica) je naše ljudi precej vznemirila. 40 let je že, od kar so jo začeli graditi — z besedami — sedaj bo pa po malem vendar resnica. Vsaj pripravljani odbor se precej trudi, da bo mogel vladi predložiti predloge

glede proge, postaj in stroškov. Začela se je vojska zaradi postaj. Vsak bi rad imel postajo koj poleg hiše. Seveda se vsem ne more ustreči. V projektu ali načrtu n. pr. je postaja s kolodvorom v Šmarjeti, v Trušnjah pa samo postajališče. Ko to zvedo Trušnjani, hitro pobirajo podpise, da mora biti postaja v Trušnjah. Seveda so morali sedaj se tudi Šmarječani potegniti zase in so pobirali podpise za postajo v Šmarjeti, kakor je projektirana. Radovedni smo, kdo bo zmagal, Šmarječani ali Trušnjani.

Grebinski Klošter. V nedeljo, 24. t. m., je imelo naše izobraževalno društvo v župnišču sijajno zborovanje. Prvi govor je imel domači g. župnik o vojski na Balkanu, ki je poljudno razlagal vzroke in razvijanje njeno, nevarnost vojske za našo Avstrijo in je naposled priporočal pazljivim poslušalcem večkratno molitev, da bi odvrnil Bog od nas to šibo. Drugi govornik vč. g. kanonik Dobrovč je kot udeleženec evharističnega kongresa na Dunaju v lepih, vznesenih besedah naslikal to veličastno prireditev. Tudi več slik s kongresa je gosp. govornik kazal poslušalcem. Presenetili so nas velikovski tamburaši, ki so s svojo godbo takorekoč očarali zborovalce; saj so nekateri to godbo slišali šele prvokrat v življenju. Bodi tukaj velikovskim tamburašem za njih požrtvovalnost in pošteno zabavo naših ljudi izrečena najtoplejša zahvala. — Čitalnica je zdaj po zimi v zakurjeni sobi zraven župniške pisarne, kjer v nedeljah posebno mladina rada časnike prebira in si izposoduje knjige.

Društveno gibanje.

Seja Slovenske kršč.-soc. zveze za Koroško se vrši v četrtek, dne 5. decembra t. l. ob 2. uri popoldne v hotelu »Trabesinger« v Celovcu. Vabljen širši in ožji odbor.

Celovec. Slovensko krščansko-socialno delavsko društvo za Celovec in okolico priredi v soboto, dne 30. novembra, ob 8. uri zvečer pri Trabesingerju svoj mesečni shod. — Odbor.

Št. Lenart. Izobraževalno društvo za Št. Lenart pri Sedmih studencih in okolico priredi dne 1. decembra popoldne ob treh pri »Majarču« v Št. Lenartu zborovanje. Govorilo se bo o vojski na Balkanu in o starem Rimu in katakombah. Zadnji govor bo s skioptičnimi slikami.

Možica. Katoliško slovensko izobraževalno društvo »Peca« v Možici ima svoje redno mesečno zborovanje dne 8. decembra po maši v prostorih pri Žagmajstru. Govori g. dr. Rožič. — Odbor.

Št. Janž v Rožu. Katol. slov. izobraževalno društvo priredi v nedeljo, dne 1. decembra, ob 3. uri popoldne zborovanje pri Tišlarju v Št. Janžu. Na sporedu je skioptično predavanje oziroma dvojce predavanj, če bode mogoče dobiti dotične slike. Vstopnina za neude samo 10 vin. — Odbor.

Dobrlivas. Tukajšnje katol. slov. izobraževalno društvo priredi v nedeljo, dne 8. decembra, ob treh popoldne v »Narodnem domu« v Dobrlivasi svoj mesečni shod. Na sporedu je: Govor, deklamacija »Hajdukova oporoka« in igra »Sinova maščevanje ali spoštuj očeta«. Vstopnina 20 vin. — Odbor.

Gospodarske stvari.

Pozimi ostanejo mnoga polja, ki so namenjena na vigred za setev, za žito ali seč, v brazdah. Največje važnosti je, da se na ta polja tako hitro kakor mogoče natrosi Thomasove žindre. Za hektar je treba kakih 500 do 600 kg poleg primerne gnojilve s kalijem. Thomasova žindra sme brez kake izgube ostati na polju vso zimo; zadostuje popolnoma, če jo na vigred spravimo v zemljo pri obdelovanju.

Vaše zdravje si ohranite! Oslabljenost in bolečine izginejo! Vaše oči, živci, mišice, kite se okrepijo, spanec ozdravi, Vaše splošno zdravje se zopet utrdi, ako rabite pristni Fellerjev fluid z znamko »Elsa-Fluid«. Dvanajst let za poizkušnjo 5 kron franko. Izdelovatelj samo lekarnar F. V. Feller v Stubici, Elsa trg št. 67 (Hrvatsko).

Krojaški pomočnik

se takoj sprejme za mešano delo na deželi. Natančnejše pismeno. Naslov: **Jožef Čas**, krojaški mojster v Smihelu pri Pliberku.

Loterijske številke.

Praga, 20. novembra: 27 75 63 31 5
Dunaj, 23. novembra: 77 81 2 43 59
Gradec, 23. novembra: 14 53 74 30 72

Tržne cene v Celovcu

po uradnem razglasu:

B l a g o	100 kg				80 litr. (biren)		
	od		do		K	v	
	K	v	K	v			
Pšenica	23	—	24	—	15	40	
Rž	21	8	23	—	12	86	
Ječmen	—	—	—	—	—	—	
Ajda	—	—	—	—	—	—	
Oves	21	68	23	—	7	77	
Proso	—	—	—	—	—	—	
Pšeno	—	—	32	16	20	—	
Turščica	20	75	21	50	11	—	
Leča	—	—	—	—	—	—	
Fižola rdeča	—	—	—	—	—	—	
Repica (krompir)	6	—	7	—	3	—	
Deteljno seme	—	—	—	—	—	—	
Seno, sladko	7	—	9	—	—	—	
„ kislo	5	—	7	—	—	—	
Slama	4	—	5	—	—	—	
Zelnate glave po 100 kos.	8	—	10	—	—	—	
Repa, ena vreča	1	80	2	—	—	—	
Mleko, 1 liter	—	24	—	28			
Smetana, 1 „	—	60	1	20			
Maslo (goveje) . . . 1 kg	2	80	3	60			
Sur.maslo (putar), 1 „	2	40	3	60			
Slanina (špeh), pov. 1 „	2	10	2	30			
„ sur. 1 „	2	—	2	20			
Svinjska mast . . . 1 „	2	20	2	40			
Jajca, 1 par	—	20	—	26			
Piščeta, 1 par	2	80	3	60			
Race	—	—	—	—			
Kopuni, 1 par	—	—	—	—			
30 cm drva, trda, 1 m ²	2	70	3	50			
30 „ „ mehka, 1 „	2	50	3	—			
Ž i v i n a	Počrez	100 kilogr.				Prignalo	Prodalo
		živa		zaklana			
	od	do	od	do	od		
v kronah							
Konji	—	—	—	—	—	—	
Biki	—	—	—	—	—	—	
Voli, pitani	—	—	82	—	—	2	
„ za vožnjo	450	520	—	—	—	8	
Junci	—	—	—	—	—	—	
Krave	250	560	70	72	—	35	
Telice	170	244	—	—	62	4	
Svinje, pitane	—	—	—	—	6	—	
Praseta, plemena	12	60	—	—	146	77	
Ovce	—	—	—	—	152	77	
					200	120	

Slovenska Straža v Ljubljani

želi imeti v vsaki občini po vsem Slovenskem zanesljivega človeka, ki bi sodeloval pri »Ljudskem zavarovanju«. Zagotovljen je dober in trajen zaslužek. Ponudbe pod »Ljudsko zavarovanje« na Slov. Stražo v Ljubljani.

Ceno meso! Razpošiljam dnevno sveže zaklano govedino in teletino v 5 kg poštnih zavojih franko po povzetju za K 4-50, ovčje meso za K 4-—, svinjino za K 6-—. Strogo solidna postrežba. H. MARKOVITS, Herincse št. 33, Ogrsko.

Lahek zaslužek

za na dom, že od 14 let naprej, za obojni spol. Ljudje si lahko zaslužijo na dan 2-3 K brez vsake posebne znanosti. Kdor želi pojasniti in vzorec od dela, naj pošlje 60 vin. v znamkah, katere se mu vrnejo, ako delo sprejme.

J. PUČKO, Ptujška gora pri Ptuj.

OZNANILO.

Tvrda **Bratje Tavčar & Co.** je postavila v Celovcu kraj tovarnega kolodvora **parno žago.** Imenovana **les,** to je plohe v vsaki količini, tudi na kupke, vozove, (plohi se sprejemajo od 12 cm debeline naprej), smrekove, borove, mecesnove kakor tudi vsake vrste gozde. — Kdor želi natančnejših pojasnil, naj vpraša na žagi.

Bratje Tavčar & Co., Celovec.

SVETOVNI PATENTI Pojasn. in broš. brezplačno
ustanovljeno 1903.

po družbi za izkoriščanje patentov Miller & Co., Berlin W. 35.

Vsi, ki ste skrbni možje in očetje!

Ali hočete vsaj 10 vinarjev na leden žrtvovali za svojo oziroma za prihodnost svojih otrok?

Potem pišite »Slov. Straži« v Ljubljani po knjižico g. župnika Haaseja o ljudskem zavarovanju, ki se vsakomur dološlje popolnoma zastoni.

Volneno

blago za ženske in sukno za moške obleke, zadnje mode, razpošilja najceneje Jugoslovanska razpošiljalna R. Stermecki v Celju št. 308. Vzorci in cenike čez 1000 stvari s sli k. pošt. prosto

Prva slovenska trgovina :: papirja na Koroškem :: v Celovcu

Velikovška cesta šte. 5
(Hotel Trabesinger)

ima v zalogi vse potrebščine za uradne pisarne, vsakovrstni pismeni papir, slovenske razglednice celovškega mesta, narodne noše, posebno krasne balkanske noše, voščilne razglednice za Božič in Novo leto; nadalje devotionalije: svete podobice, rožne vence, svetinje itd.

Majhno, jako čedno posestvo

v prijaznem in lepem kraju tik državne ceste in železnične postaje, obstoječe iz 11 birnov posetve, travnika in lepega zaraščene gozda, je radi družbinskih razmer naprodaj. Pojasnila daje županstvo v Lipi nad Vrbo, Koroško.

Silno lepo posestvo.

Prodaj ali zamenjam za drugo posestvo (s smrekovim sečnim gozdom) pod zelo ugodnimi pogoji svoje blizu postaje Grabštan ležeče posestvo z dobrim poslopjem, ki meri okoli 28 hektarov.

Natančnejša pojasnila daje posestnik

Anton Renko,
trgovec v Celovcu.

Šikano posestvo

približno 8 oralov posetve in travnikov, 12 oralov mladega gozda in pašnika, na Spodnjem Koroškem, se proda. Več pove G. Glavar v Pliberku na Koroškem.

Vsem, na katere vpliva izprememba vremena in temperature

in vsled tega trpijo na skrinastih in protinovitih bolečinah ter ozeblinah, se priporoča, da so obveščeni o

CONTRHEUMAN-U

Isti olajšuje in pomiruje bolečine, odstranjuje otekline, da postanejo členi zopet gibčni.

1 škatlica za 1 krono se dobiva skoro v vsaki lekarni. Prospekte pošilja izdelovatelj

lekarnar B. Fragner

PRAGA, Mala stran št. 203, vogal Nerudove ulice,

kakor tudi proti predplačilu K 1:50 1 škatlico, K 5— 5 škatlic, K 9— 10 škatlic franko.

Pozor na ime izdelka in izdelovatelja. Dobiva se v Celovcu v lekarnah „Pri angelu“, Pavel Hauser, Viktor Hauser, H. Gutt.

! Paramenti !

Mašna oblačila v preprosti in tudi bogati opremljeni, dobro blago in poceni.

Plašči za cerkvenika in ministrante, ovratni plašči in štole zelo poceni.

Šmizete v različnih oblikah od K 1— naprej. ::

Komplet z ovratnim trakom od K 2— do K 2:80, kakršen je izdelek.

Bireti v vsakršni obsežnosti po K 3:80, K 4—, K 4:80.

Rožaste svetilke za večno luč za patentovani stenj.

Prosimo, da poizkusite, in prepričani smo, da boste stalen odjemalec

oddelka za paramente, knjigarne in trgovine
Jožefovega društva v Celovcu.

Vse blago iz prekuhanne, kisline proste in neobtežene svile z barvanimi nitmi.

Slovenski molitveniki, cerkvene muzikalije, tudi Hladnikove.

Bogati boste!

20—30 K vsakdanjega zaslužka, če se pečate s prodajanjem mojih novosti. Tudi kot postransko opravilo. Pošljite svoj naslov na
Eksport ARNOLD WEISS
Dunaj, VII., Neustiftg. 137.

Življensko vprašanje za vsakega

je zdrav želodec. Zato je dolžnost človeka, da si ga ohrani ali tam, kjer se že nahaja kaka nerednost, isto odpravi.

Po nešteti zahvalnih pismih so se izborni izkazali kot najzanesljivejše domače zdravilo za slab želodec pri otrocih in odraslih, za povzdigo teka in odstranitev slabe prebave, zaprtja, kolcanja, brezokusnosti, slabosti, slabega spanja itd. vsled motenj prebavljanja več kot trideset let sem

BRADY-jeve želodčne kapljice

prej imenovane Marijaeljske kapljice.

Varujte se slično glasečih se ponaredb in popačb in pazite na poleg se nahajajočo varstveno znamko Matere božje z Detetom na desni roki in podpis:

Dobivajo se v lekarnah v steklenicah po 90 v in K 1:60. Pošilja se od lekarnarja: **C. Brady, Dunaj I., Fleischmarkt 2/385** (6 steklenic za K 5:40, 3 podvojne steklenice za K 4:80 poštne prosto).

C. Brady

C. Brady

V zalogi tiskarne Družbe sv. Mohorja v Celovcu

je izšla knjiga:

Slovensko-nemški in nemško-slovenski

slovarček.

Sestavila dr. J. Sket, c. kr. vl. sv., in
Št. Podboj, c. kr. prof.

Cena v prt vezani knjigi je K 2:40, po pošti K 2:50. Dobi se v vseh knjigarnah.

Po Najvišjem naročilu Njeg. c. in kr. Apost. Veličanstva

XXIX. c. kr. državna loterija

za skupne vojaške dobrodelne namene.

Ta denarna loterija, edina v Avstriji postavno dovoljena, ima 21.146 dobitkov v gotovini v skupni vrednosti 625.000 kron.

Glavni dobiček znaša

200.000 kron

Žrebanje se vrši javno dne 19. decembra 1912.

Ena srečka stane 4 krone.

Srečke se dobivajo pri oddelku za državne loterije na Dunaju III., Vordere Zollamtsstraße 7, v loterijskih kolekturah, tobačnih trafikah, davčnih, poštah, brzojavah in železniških uradih, v menjalnicah itd. — Igralni načrti za kupce srečk brezplačno. — Srečke se pošiljajo poštne prosto.

Od c. kr. ravnateljstva loterijskih dohodkov (oddelek za državne loterije).

Zoper oslovski kašelj kakor tudi zoper bronhitide in emfizem

in druge bolezni na dihalnih organih že leta vedno bolj uporabljajo gospodje zdravniki prijetno okusni

THYMOMEL SCILLAE

Besedna znamka zavarovana.

Lajša krčeviti kašelj, zmanjšuje njegovo ponavljanje, pospešuje njegovo razslinjanje in pomirjuje kašelj ter odstranjuje težko dihanje.

1 steklenica 2:20 K. Po pošti proti predplačilu 2:90 K pošilja franko 1 steklenico, 7— K 3 steklenice, 20— K 10 steklenic. Ne dajte si usiljevati nadomestnih sredstev.

Povprašajte pri svojem zdravniku.

Izdelovanje in glavna zaloga v

B. FRAGNER-jevi lekarni,

c. kr. dvornega dobavitelja,

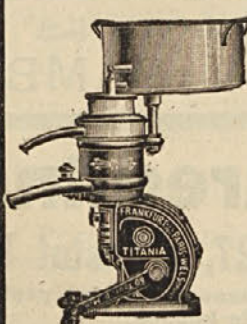
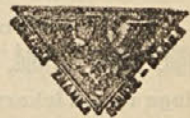
PRAGA-III., št. 203.

Pozor na ime izdelka,

izdelovatelja in var-

stveno znamko.

Dobiva se v Celovcu v lekarnah: »Pri angelu«, Pavel Hauser, Viktor Hauser, H. Gutt

Titania brzoparilniki za živinsko krmo

z odklopljivim obodom, čisto iz kovanega železa in jeklene pločevine so zajamčeno neporušni. Najmanjša uporaba kuriva, najhitrejša napravljajanje pare, najkrajše parenje, slaba krma zopet porabna

Titania centrifuge, v sestavi, trpežnosti in natančnosti v posnemanju neprekošene.

Stroji za sejanje, za obračanje sena, senene grablje itd. najboljše kakovosti.

Titania tovarna, Wels št. 214, Zg. Avstrijsko.

Zastopstva povsod!! — Pošiljamo na poizkušnjo. Plačevanje na obroke rado dovoljeno. Prospekti, spričevala zastoj. Zastopniki se iščejo povsod.

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

4 1/2 %

uraduje vsak dan, izvemši nedelje in
praznike, od 10. do 12. ure dopoldne.

Varno naložen denar; najugodnejši kredit za posestnike.

4 1/2 %

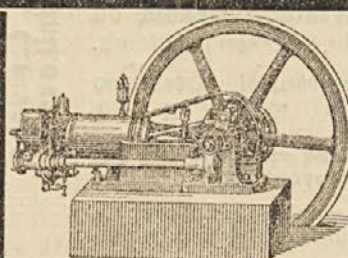
*Lastna lovarna
ur v Švici*

1887

Zahtevajte **JUBILEJNICENIK** "zastonj"

1912

Fr. Čuden, Ljubljana.

Vsak strokovnjak
Vam pove, da so
orig. Otmar-motor
stabilen ali nepremaklj. in
poljedelski stroji
iz tovarne

C. Prosch, Celovec,

imejtelja brata inženirja Prosch, najboljši in
najzanesljivejši v obratu.

Zahtevajte specialne kataloge in obiske inženirja!

Zimske barhente!

Kdor rabi dobre in pristnobarvne zimske barhente, flanele
za srajce in drugo perilo, lanene in bombažaste kanafase,
cefire, platno, inlet, brisače, rjuhe, zimsko blago za dame
in gospode, žepne robce in drage tkanine, naj se obrne za-
upno na krščansko tvrdo

Jaroslav Marek ročna tkalnica
štev. 39

v Bistrem pri Novem mestu ob Met. Češko.

Vzorec se pošilja po zastonj in pošt. prosto.

V zalogi imam tudi veliko množino ostankov zimskega bar-
henta, flanele, kanafasa itd. in razpošiljam v zavojih po 40 m
za 18 kron, prve vrste za 20 kron, najfinejše vrste za 25 kron
franko po povzetju. — Od ostankov se vzorec ne pošilja. —
Flanelne ali cefirne srajce za gospode po K 1'80, 2'20,
2'60, 3' in 4'-. — Odjemalcem najmanj 6 srajc pošljem
poštne prosto. — Pri naročilu zadostuje zaznamba obsega
vrata. — Dopisuje se slovensko.

Razpis službe

mežnarja in organista na Vratah.

Prosto stanovanje, njive, sadonosnik (redi
lahko 2 kravi), prosta drva, bira in nekaj
v denarju. Prednost imajo oženjeni obrtniki.
Nastop 15. februarja 1913. Prošnje naj se
pošljejo do 1. januarja na župnijski urad
na Vratah, potrebna pojasnila daje isti urad.

Cerkveno predstojništvo na Vratah,
p. Spodnja Vrata (Koroško).

Živinorejska zadruga

za št. Janž in okolico

razglašja, da naroči 1 vagon turšice in 1 va-
gon Tomažev žindre, katero bode oddala
svojim zadružnikom po znižani ceni, ne-
udom pa za kolikor bode njo stala.

Kdor želi kaj dobiti, naj se oglasi do
1. grudnia 1912 pri načelniku v št. Janžu.

V novi trgovini s papirjem

v Celovcu

Kolodvorska cesta (nasproti realke)

so naprodaj lepe, nove karte za vo-
ščila, imendan, Božič in Novo leto

s slovenskim natiskom

kakor tudi jaslice, podobice svet-
nikov in fin prekmorski papir za
pisma.

Ne izpostavljajte

se nevarnosti, da se Vam po onesnažbi majhna
ranitev razširi v hudo rano, in pokrijte isto
skrbno z zanesljivim obvezilom.

Že 40 let se je izkazalo mečilno vlačno mazilo, takozvano
praško domače mazilo kot zanesljivo sredstvo za ob-
vnetja in bolečine, hladi in pospešuje zaceljenje.

Razpošilja se vsak dan.

1 pušica stane 70 v. Proti preplačilu
K 3-16 se pošljejo štiri pušice, za
K 7- pa 10 pušic poštne prosto na
vsako postajo avstro-ogr. monarhije
Pozor na ime izdelka ter iz-
delovatelja, ceno in varstveno
znamko. Pristno le po 70 vln.

Glavna zaloga:

B. FRAGNER, c. in kr. dvorni dobavitelj
lekarna „Pri črnem orlu“

Praga, Mala strana, vogal Nerudove ulice št. 203.

Zaloga v vseh lekarnah Avstro-Ogrske, v Celovcu
»Pri angelu«, P. Hauser, H. Gutt, Vikt. Hauser.

Edino slovensko narodno trgovsko-obrtno podjetje

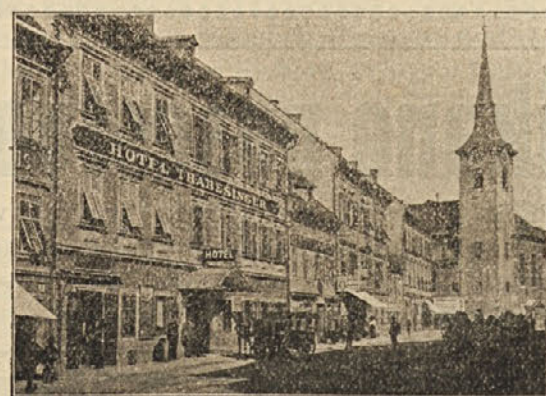
Hotel Trabesinger

v Celovcu, Velikovaška cesta št. 5.

Podpisani voditeljici hotela Trabe-
singer se vljudno priporočata vsem
velečenjenim slovenskim in slovanskim
gostom-potnikom, ki prenočujejo ali za
več časa ostanejo v Celovcu. V hotelu se
dobe lepe, snažne sobe po primerni ceni;
nudi se izborna kuhinja in zajamčeno
pristna in dobra vina iz Slovenskih
goric. Na razpolago je tudi kegljišče
poleg senčnatga vrta, pozimi toplo za-
kurjeno. V hotelu Trabesinger dobite
vsak dan, posebno pa ob sredah zvečer,
prijetno slovensko družbo. V poletnem
času pričakuje na kolodvoru gostov do-
mači omnibus. Slovenski potniki in ro-
doljubi, ustavljajte se samo v edini slo-
venski gostilni »Hotel Trabesinger« v Cel-
ovcu, kjer boste vedno dobro postreženi.

Za mnogobrojen obisk se priporočata voditeljici hotela

Alojzija in Josipina Leon.

KUPUJTE

vedno le najboljšo in najcenejšo pratio z imenom

„SLOVENSKA PRATIKA“

za katoliško ljudstvo 37. letnik Varstvena znamka Sv. Jožef

Založna tvrdka KLEINMAYR & BAMBERG v LJUBLJANI.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Delniška glavica K 8.000.000.

Rezervni fond čez K 800.000.

Denarne vloge
obrestujemo po **4 1/2 %** od dne vloge
do dne vziđa.

Kolodvorska cesta 27, v lastni hiši.

Zamenjuje in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in
vnovčuje zapadle kupone.

Daje predjume na vrednostne papirje — Zavaruje srečke
proti kurznj izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.
Eskompt in incasso menic. Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Splitu, Trstu,
Sarajevu, Gorici, Celju in ekspozitura v Gradožu.
Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček
300.000 frankov. Na mesečno vplačev. po K 8- za
komad. Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji
na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vpla-
čevanje po K 10- za komad.

Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.